

ĐÔI ĐIỀU VỀ AN GIANG

Quê Tôi

NGUYỄN TẤN THUẬN

Xưa kia từ năm 1700 đến 1867 An Giang có tên gọi là Tầm Phong Long, một địa phận trực thuộc lãnh thổ nước Thủy Chân Lạp (le Tchen -La

d'eau) đặt dưới quyền cai trị của vua Nặc Tông, nội loạn xảy ra gần như khắp mọi nơi.

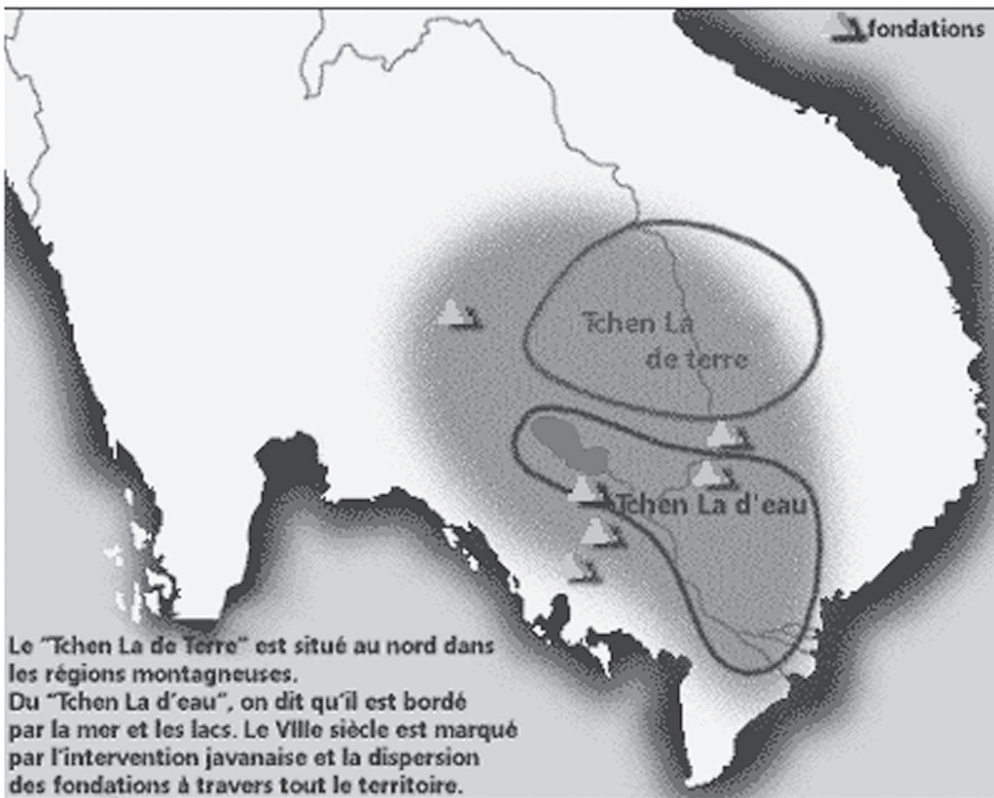
Năm 1757 vua Nặc Tông cắt Tầm Phong Long dâng cho Chúa Nguyễn phúc Khoát (1737-1765) để tỏ lòng biết ơn Chúa đã giúp mình tiêu trừ

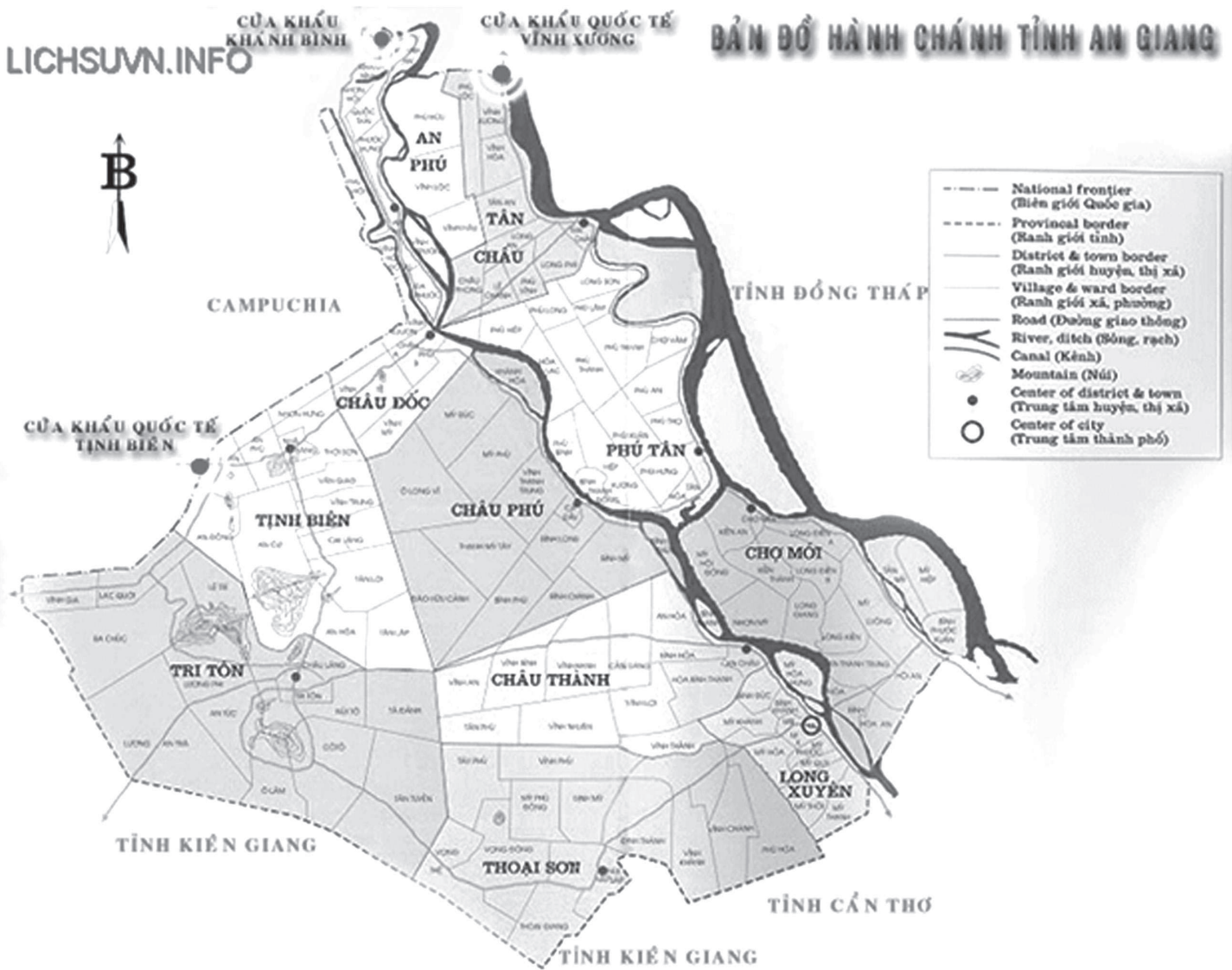
được nội loạn. Bấy giờ An Giang gồm ba đạo (đơn vị hành chính): Đông Khẩu (Sa đéc), Tân Châu (Hậu Giang) và Châu Đốc (Mot Chrouk).

Vào thời chúa Nguyễn, An Giang trực thuộc dinh (đơn vị hành chính) Long Hồ, một trong bốn dinh của Nam Kỳ: Long Hồ, Trấn Biên, Trấn Phiên và Trấn Định). Dinh Long Hồ có một phủ: Định Viễn và bốn quận: Vĩnh Định, Vĩnh An, Đông Xuyên và Tây Xuyên.

Đến đời vua Gia Long (1762-1820) Nam Kỳ được chia lại thành năm trấn: Biên Trấn, Phiên Trấn, Định Trấn, Vĩnh Thanh (Long Xuyên và Vĩnh Long) và Hà Trấn. Sang đời vua Minh Mạng (1791-1841) trấn cải danh thành tỉnh và Nam Kỳ được chia lại thành sáu tỉnh. Ba tỉnh miền đông là Biên Hoà, Gia Định và Định Tường và ba tỉnh miền tây là An Giang, Vĩnh Long và Hà Tiên. Tỉnh An Giang bấy giờ có hai phủ: Tuy Biên, Tân Thành, và bốn quận là Đông Xuyên (Tân Châu), Tây Xuyên (Châu Phú), Vĩnh Định (Cần Thơ) và Vĩnh An (Sa Đéc). Đến năm 1835 tỉnh An Giang có thêm phủ Ba Xuyên và năm sau, 1836 Tỉnh An Giang được lập địa bạ (cadastral register). Năm 1844 An Giang có bốn phủ: Tuy Biên, Tân Thành, An Xuyên và Tịnh Biên) và mười quận. Năm 1850 phủ Tịnh Biên bị xoá bỏ, tỉnh An Giang còn lại ba phủ và mười quận.

Từ năm 1867 đến 1945

thực dân Pháp bãi bỏ hệ thống lục tỉnh của Nam Kỳ và chia Nam Kỳ lại thành bốn khu vực hành chính (administrative sectors): Sài Gòn, Mỹ Tho, Vĩnh Long và Bassac. Năm 1868 thực dân Pháp chia tỉnh An Giang thành ba hạt: Châu Đốc (Tuy Biên), Ba Xuyên và Sa Đéc (Tân Thành). Năm 1876 khu vực Bassac gồm có sáu hạt là Long Xuyên, Châu Đốc, Hà Tiên, Trà Ôn, Sóc Trăng và Rạch Giá. Năm 1899 hạt được cải danh thành tỉnh và An Giang trước kia nay

được chia lại thành năm tỉnh: Châu Đốc, Long Xuyên, Sa Đéc, Cần Thơ và Sóc Trăng. Tỉnh Long Xuyên bây giờ gồm có ba quận Châu Thành, Chợ Mới và Thốt Nốt.

Đến năm 1953 tỉnh Long Xuyên có thêm hai quận mới thành lập là Núi Sập và Lấp Vò. Vào thời điểm này tỉnh Long Xuyên có năm quận: Châu Thành, Chợ Mới, Thốt Nốt, Núi Sập và Lấp Vò, với 47 xã.

Năm 1955 tỉnh Châu Đốc có năm quận: Châu Phú, Tân Châu, Tri Tôn, Tịnh Biên và

Hồng Ngự, với 70 xã.

Ngày 22 tháng 10 năm 1956 Tổng Thống Ngô Đình Diệm (1901-1963) ký sắc lệnh 143/VN xác nhận địa phận Nam Việt Nam tức nước Việt Nam Cộng Hoà gồm đô thành Sài Gòn (thủ đô) và 22 tỉnh. Tỉnh An Giang là hai tỉnh Long Xuyên và Châu Đốc trước kia nay được sáp nhập lại. An Giang có 8 quận: Châu Thành, Châu Phú, Chợ Mới, Tân Châu, Thốt Nốt, Tịnh Biên, Tri Tôn và Núi Sập, với 19 tổng và 96 xã. Ngày 6 tháng 8

năm 1957 chánh quyền thành lập thêm quận An Phú gồm 13 xã tách ra từ quận Châu Phú trước đây. Năm 1961 quận Núi Sập được cải danh lại thành quận Huệ Đức. Ngày 8 tháng 9 năm 1964, Tổng Thống Ngô Đình Diệm ký sắc lệnh 264/VN tách tỉnh An Giang ra thành hai tỉnh: An giang (5 quận, 16 tổng, 38 xã) và Châu Đốc (5 quận, 16 tổng, 57 xã). Từ đây cho đến ngày 30 tháng 4 năm 1975 tỉnh Long Xuyên được đặt lại tên là tỉnh An Giang.

Toạ độ địa dư của tỉnh An Giang là 10.3818* vĩ độ bắc và 105.4380* kinh độ đông. Giờ của An Giang bằng giờ quốc tế (hay giờ UTC Universal Time Co-ordinated) cộng thêm 7. Như vậy giờ của An Giang bằng giờ của California cộng thêm 15 vì giờ của California hay PST (Pacific Standard Time) bằng UTC trừ cho 8.

Các chữ viết tắt: TP là thành phố, TX là thị xã, P là phường, H là huyện, TT là thị trấn, X là xã.

Ngày nay tỉnh An Giang gồm có 11 đơn vị hành chánh với 20 P, 17 TT và 119 X được chia ra như sau:

1 TP là: Long Xuyên (có 11 P và 2 X)

2 TX là: Châu Đốc (có 5 P và 2 X)

Tân Châu (có 5 P và 9 X)

8 H là: An Phú (có 2 TT và 12 X)

Châu Phú (có 1 TT và 12 X)

Châu Thành (có 1 TT và 12 X)

Chợ Mới (có 2 TT và 16 X)

Phú Tân (có 2 TT và 16 X)

Thoại Sơn (có 3 TT và 14 X)

Tịnh Biên (có 3 TT và 11 X)

Tri Tôn (có 3 TT và 12 X)

Như vậy tỉnh An Giang có 20 P, 17 TT và 119 X.

Dân số An Giang năm 1975 là 1,406,800 người, năm 2005 là 2,113,429 người. Mật độ trung bình là 598 người cho mỗi cây số vuông. Riêng TP Long Xuyên là 2,418 người cho mỗi km² và TX Châu Đốc là 1,085 người cho mỗi km².

An Giang có diện tích 3,424 km². Ranh giới An Giang có 104 km tây bắc giáp Cambodia, 70 km tây nam giáp Kiên Giang, 45 km nam giáp Cần Thơ và 108 đông giáp Đồng Tháp.

